

Примљено 05.07.2018.			
Орг. јед.	Б р о ј	Прилог	Вредност
	7-80/12-3		

UNIVERZITET U NIŠU
FAKULTET ZAŠTITE NA RADU U NIŠU
KATEDRA ZA DRUŠTVENI RAZVOJ I HUMANIZACIJU RADNE I ŽIVOTNE SREDINE

Odlukom Nastavno-naučnog veća Fakulteta zaštite na radu u Nišu, br. 03-289/22 od 3.07. 2018. godine, imenovani smo za članove Komisije za ocenu i odbranu urađene magistarske teze pod nazivom *"Održivi razvoj kao sadržaj visokoškolskog obrazovanja"*, kandidata Tatjane Maletaški, dipl. pedagoga. Na osnovu pregleda urađene magistarske teze i kritičke ocene istraživačkih rezultata sa stanovišta savremenih dostignuća i aktuelnih potreba u ovoj oblasti, podnosimo sledeći

IZVEŠTAJ

Magistarska teza pod nazivom *"Održivi razvoj kao sadržaj visokoškolskog obrazovanja"*, kandidata Tatjane Maletaški, urađena je u skladu sa utvrđenim problemom i predmetom istraživanja, ciljem, zadacima, hipotetskim okvirom, teorijskim osnovama i metodologijom određenom odlukom o odobravanju teme za izradu navedene magistarske teze na Fakultetu zaštite na radu u Nišu.

Polazeći od savremenih trendova i aktuelnih potreba u oblasti obrazovanja za održivi razvoj, Tatjana Maletaški je svoju istraživačku pažnju usmerila ka analizi i razmatranju održivog razvoja kao sadržaja visokoškolskog obrazovanja. Problem istraživanja kandidatkinja je sažela u pitanju *"Da li koncept održivog razvoja treba da postane sastavni deo visokoškolskog obrazovanja?"* S obzirom na problem i predmet istraživanja kandidatkinja se odlučila za istraživanje teorijsko-empirijskog karaktera. Otuda je i cilj istraživanja dvojak: prvi cilj istraživanja je teorijskog karaktera, a podrazumeva teorijska razmatranja, identifikaciju, utvrđivanje i sagledavanje potreba obrazovanja za održivi razvoj u sistemu visokoškolskog obrazovanja.

Empirijsko istraživanje kandidatkinja je preduzela s ciljem prikupljanja informacija o stavovima ispitanika/studenata prema konceptu održivog razvoja i potrebama obrazovanja za održivi razvoj na univerzitetu. Suštinski posmatrano, kandidatkinja je nastojala da ukaže na naučni i društveni značaj istraživačkog problema i utvrdi osnovne smernice u projekciji modela obrazovanja za održivi razvoj u sistemu visokoškolskog obrazovanja. Ovako postavljeni cilj istraživanja razložen je i operacionalizovan kroz više teorijskih i praktičnih istraživačkih zadataka na osnovu čega su postavljene odgovarajuće hipoteze.

Priroda istraživačkog problema uputila je kandidatkinju na primenu deduktivnog i induktivnog puta saznanja odnosno njihovu kombinaciju. Takođe, evidentna je opredeljenost Tatjane Maletaški za primenu deskriptivne istraživačke metode koja podrazumeva opisivanje pojava na osnovu prikupljenih i obrađenih podataka. Objašnjavajući izbor istraživačke metode, Tatjana Maletaški ukazuje da deskriptivna metoda omogućava i iskorišćavanje rezultata istraživanja za sticanje naučnih saznanja, pre svega na osnovu generalizacija i pronalazačenja zajedničkih karakteristika srodnih pojmova.

U okviru deskriptivne metode birane su tehnike i instrument sa ciljem prikupljanja podataka. Korišćena je tehnika skaliranja, a instrument istraživanja je konstruisan za potrebe ovog istraživanja. Sastoji se od nekoliko baterija pitanja kojima se ispituje odnos prema prirodi, razumevanje koncepta održivog razvoja, obrazovanje za održivi razvoj, činioci nastanka i eskalacije ekološke krize, zabrinutost za ekološke probleme danas, ograničenost prirode, uloga i navike u odnosu na ekološka pitanja, informacije o održivom razvoju i odgovornost za sistematsko sprovođenje obrazovanja za održivi razvoj. Tvrdnje u instrumentu konstruisane su u vidu petostepenih skala Likertovog tipa. Sam instrument modifikovan je i nastao po uzoru na slično istraživanje koje su autori iz Hrvatske uradili vezano za održivi razvoj kao izazov za visokoškolsko obrazovanje u ovoj državi. Za postupak obrade podataka, primenjene su kvantitativne (statističke) metode, a kvalitativno logička metoda za interpretaciju i zaključivanje. Istraživačku populaciju su činili studenti Univerziteta u Novom Sadu. Izabran je prigodan uzorak sa elementima namernog, dakle nereprezentativan sa jedinicama osnovnog skupa koji je istraživaču bio na raspolaganju odnosno koji je smatran tipičnim za populaciju. Rezultati koji se ovako dobijaju mogu se smatrati vrednim, ali sa ograničenim mogućnostima generalizacije.

Statistička obrada prikupljenih podataka je urađena u SPSS programu i sadrži sledeće statističke analize:

1. Pouzdanost instrumenta je utvrđena primenom koeficijenta Chronbach alfa.
2. Postupcima deskriptivne statistike utvrđene su mere središnje tendencije (M/aritmetička sredina) i mere raspršenja (SD/standardna distribucija, v/varijanca).
3. Faktorskom analizom glavnih komponenti proverena je validnost supskala upitnika i primenom Scree testa izvršena je redukcija podataka na glavne faktore, čiji su se skorovi koristili u daljim analizama.
4. T- test za nezavisne uzorke je korišćen za utvrđivanje međugrupnih razlika na sumacionim skorovima supskala upitnika.
5. Diskriminativnom analizom su utvrđene i razlike u procenama ispitanika.
6. Pirsonovim koeficijentom linearne korelacije utvrđena je povezanost zavisnih i nezavisnih varijabli istraživanja, kao i međusobna povezanost zavisnih varijabli istraživanja.

Rad je organizovan u tri sadržajno i smisaono povezane celine: prvi deo-*Teorijske osnove istraživanja*; drugi deo-*Metodologija istraživanja*; treći deo-*Rezultati istraživanja*. Pored ovih delova, rad sadrži: Uvod, Zaključak; Literaturu i Priloge. Sadržaj rada je izložen na 177 tehnički oblikovanih i sredenih stranica na kojima je, pored teksta, u samom radu predstavljeno 15 tabela. U Prilogu se nalazi instrument koji je korišćen u istraživanju. Korišćena literatura je aktuelna i referentna sa relevantnim bibliografskim jedinicama.

U prvom delu rada predstavljene su teorijske osnove istraživanja u okviru kojih Tatjana promišlja odnos čoveka i životne sredine polazeći od istorijskog osvrta na antropogeni uticaj čoveka na prirodu i njene resurse preko razmatranja problema degradacije životne sredine i ekološke krize do promišljanja svih mera i aktivnosti koje, u naučnom i stručnom smislu, mogu dovesti do prevazilaženja problema u životnoj sredini. U drugom poglavlju ovog dela rada pod nazivom *Održivi razvoj*, Tatjana posmatra održivi razvoj kao ekološki uravnoteženi razvoj ukazujući na dimenzije održivog razvoja, principe i procese održivog razvoja i indikatore održivog razvoja. Promišljanje same koncepcije održivog razvoja, poslužilo je kandidatkinji kao svojevrsna platforma za poslednje poglavlje ovog dela rada pod naslovom *Obrazovanje za održivi razvoj*. U ovom poglavlju, Tatjana svoju istraživačku pažnju fokusira na razmatranje održivog razvoja iz diskursa visokoškolskog obrazovanja. Pregled i analiza rezultata srodnih ili sličnih istraživanja, omogućili su Tatjani sagledavanje zastupljenosti sadržaja održivog

razvoja u kurikulumima različitih univerziteta, promišljanje relacija održivog razvoja i ekološkog obrazovanja ali i koncepta kompetentnosti kao koncepta koji vodi ka efikasnijoj komunikaciji sa okruženjem. S obzirom da se u delu empirijskog istraživanja, kandidatkinja odlučila za ispitivanje stavova studenata prema konceptu i sadržajima održivog razvoja, posebna pažnja je posvećena elaboraciji stavova, njihove prirode, strukture, funkcije, komponenti odnosno formiranju i oblikovanju ekoloških stavova.

U drugom delu rada pod nazivom *Metodologija istraživanja*, predstavljeni su predmet, cilj i zadaci istraživanja, ukazano je na potrebu i značaj istraživanja, izvršena je operacionalizacija osnovnih istraživačkih pojmova, definisane su hipoteze i varijable istraživanja, opisana populacija odnosno uzorak istraživanja, objašnjene metode, tehnike i instrumenti istraživanja i način obrade podataka.

Treći deo rada je povećen predstavljanju *rezultata empirijskog istraživanja*. S tim u vezi, u okviru ovog dela uradene su preliminarne analize – deskriptivna i korelaciona analiza, predstavljene su glavne statističke analize u kontekstu ciljeva istraživanja. Posebna pažnja je posvećena analizi i interpretaciji rezultata empirijskog istraživanja

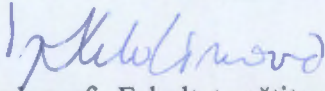
Rezultati istraživanja su uputili kandidatkinju na zaključak o potrebi da se sadržaji vezani za održivi razvoj implementiraju u studijske programe visokoškolskog obrazovanja. Integracija održivog razvoja kao sadržaja visokoškolskog obrazovanja, složen je proces, u kome reč nije samo o “dodavanju” sadržaja o održivom razvoju, već o sistematskom restrukturiranju na unutar i međupredmetnom nivou, iz perspektive obrazovanja ZA održivi razvoj, koje implicira kritički stav, odgovornost i delanje, mnogo više nego samo sticanje znanja. S tim u vezi, prevladava “krosdisciplinarni” pristup, umesto tradicionalne podvojenosti i specijalizacije disciplina i područja proučavanja pa time i poučavanja. U zaključku, kandidatkinja ukazuje da su promene u kurikulumu samo jedan segment integrisanja održivosti u visoko obrazovanje. Kao sastavni deo ovog procesa trebalo bi da bude pokretanje istraživanja, usavršavanje nastavnog i drugog osoblja, saradnja sa studentima, institucionalno jačanje (od izrade strategije do osnivanja namenskih tela za održivi razvoj pri fakultetima i na nivou univerziteta), kao i operativno funkcionisanje ustanova visokog obrazovanja (od finansiranja preko javnih nabavki, reciklaže, uštede energije i sl.) i saradnja sa lokalnom zajednicom u skladu sa principima održivog razvoja.

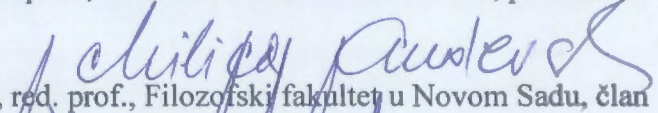
Univerziteti su oduvek bili kreatori znanja, a danas ih je potrebno podsetiti na odgovornost koju nose. Integracija održivog razvoja na univerzitetu je važna za sve aktivnosti: nastavu, istraživanje, delovanje u zajednici i upravljanje institucijom i zato je važno organizovati se i implementirati sadržaje održivog razvoja u planove i programe na akademskom nivou. Pored teorijskog značaja, rezultati empirijskog istraživanja Tatjane Maletaški, mogu biti od koristi visokoškolskim ustanovama, nadležnim prosvetnim i naučnim organima i svim zainteresovanim subjektima u organizaciji i unapređenju obrazovanja za održivi razvoj u sistemu obrazovanja. Na kraju, priroda, karakter i aktuelnost ovog istraživačkog problema predstavlja svojevrsan izazov i podsticaj za preduzimanje novih istraživačkih zadataka u ovoj oblasti (u radu se ukazuje na neke od njih) čija bi realizacija doprinela sveobuhvatnijem i studioznijem modeliranju obrazovnih aktivnosti za zaštitu životne sredine u održivi razvoj.

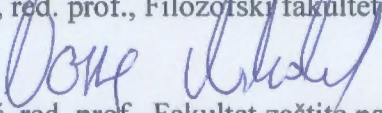
ZAKLJUČAK

Pošto smo utvrdili da su u magistarskoj tezi pod nazivom "*Održivi razvoj kao sadržaj visokoškolskog obrazovanja*", kandidata Tatjane Maletaški, uspešno ostvareni postavljeni ciljevi i zadaci i da su rezultati istraživanja značajni ne samo sa teorijskog već i sa stanovišta njihove primene u praksi, predlažemo Nastavno-naučnom veću Fakulteta da ovu tezu prihvati i odobri za javnu odbranu na Fakultetu zaštite na radu u Nišu.

ČLANOVI KOMISIJE

Dr Slobodan Milutinović, red. prof., Fakultet zaštite na radu u Nišu, predsednik

Dr Milica Andevski, red. prof., Filozofski fakultet u Novom Sadu, član

Dr Vesna Nikolić, red. prof., Fakultet zaštite na radu u Nišu, mentor